

Jüri Kiho

MUUSIKA
TEMPO JA DÜNAAMIKA
TERMINEID

TARTU 2005

Käesolevasse vihikusse on koondatud noodikirjas esinevad tempot ja/või dünaamikat kirjeldavad sõnalised terminid. Vastavaid graafilisi erimärke ei ole esitatud.

Terminiteks on (peaaegu eranditult) itaaliakeelsed sõnad ja väljendid. Iga termini jaoks on antud ka selle põhiline eestikeelene vaste või vasted. Allakriipsutatud on termini otsene tähendus itaalia keeles.

Koostamisel on tuginetud kirjanduse allikatele [1], [2] ja veebisõnastikele [3], [4].

A

accelerando – kiirenevalt, kiirendusega.
adagio – pikaldaselt, aeglaselt; sün. *lento**.
adagietto – veidi kiiremini kui *adagio**.
adagissimo – väga pikaldaselt.
ad libitum – (lad. k.) soovi kohaselt, suvatempos; sün. *a piacere**.
affettuoso – tundega, südamlikult; sün. *con affetto*.
agitato – erutatult, jõuliselt, ägedalt; sün. *con agitazione*.
all antico – vanamuusika stiilis, antiiksena.
alla marcia – marsilikult; sün. *tempo di marcia*.
allargando – aeglustuvalt, laienevalt.
allegro – liikuvalt, kiiresti, rõõmsalt.
allegretto – veidi kiiremini kui *allegro**.
amabile – meeldivalt, võluvalt, armastusväärselt.
amoroso – õrnalt, tundega, armsalt; sün. *con amore*.
ancora – veelgi, veel rohkem [termini osa].
andante – rahulikult, mõõdukalt.
andantino – veidi kiiremini kui *andante**.
animato – elavalt.
appassionato – kirglikult; sün. *con passione*.
ardente – innukalt, tuliselt, tulihingeliselt.
arioso – laulvalt, värskelt.
assai – väga [termini osa].
a tempo – endises tempos.
attacca – pausita järsk üleminek, ründa.
avvivando – elavnevalt, kiirenevalt.

B

barbaro – metsikult, ohjeldamatult, barbaarselt.
ben, bene – hästi [termini osa].

ben marcato – hästi markeeritult.
ben forte – üsna valjult.
brillante – sädelevalt, säravalt.
brioso – entusiastlikult, hoogsalt, elavalt; süin. *con brio*

C

calando – tempo ja tugevuse vaibudes, alanevalt.
cantabile – voolavalt, laulvalt.
capriccioso – humoorikalt, kapriisselt, tujukalt.
come – nagu [termini osa].
come prima – nagu varem.
come sopra – nagu ülal.
con – koos, -ga [termini osa].
con bravura – uljalt, bravuuriga.
con forza – jõuliselt, jõuga.
con fuoco – tuliselt, leegiga.
con gusto – meeldivalt, maitsekalt.
con moto – liikuvalt, liikumisega.
con sentimento – tundega.
crescendo – üha valjenevalt, kasvavalt.

D

deciso – energiliselt, otsustavalt; süin. *risoluto*.
decrescendo – üha vaiksemaks jäädes, kahanevalt; süin. *diminuendo*.
delicato – õrnalt, delikaatselt; süin. *delicatamente*.
diminuendo – üha vaiksemaks jäädes, kahanevalt; süin. *decrescendo*.
dolce – magusalt.
dolcissimo – väga magusalt.

dolente – valuliselt; sün. *doloroso, con dolore*.
doppio movimento – topeltkiirusega, kahekordne liikumine.
drammatico – pingeliselt, dramaatiliselt.

E

e – ja, ning [termini osa].
eroico – triumfaalselt, heroiliselt.
espressivo – väljendusrikkalt, ekspressiivselt.

F

f – *forte** lühend.
ff – *fortissimo** lühend.
forte – valjult.
fortissimo – väga valjult.
forzato – (üksik heli) tugevdatult; sün. *rinforzando, sforzato*.
furioso – raevukalt.
fz – *forzato** lühend.

G

giocoso – mänglevalt.
giusto – õiges tempos, täpselt; sün. *tempo giusto*.
grandioso – suursuguselt, grandioosselt.
grave – raskelt, tõsiselt, kurjalt.

I

impetuoso – tormakalt, impulsiivselt.

L

largamente – laialt aeglustuvalt.
largo – väga aeglaselt, laialt.
leggero – kergelt; süin. *leggiere*, *con leggerezza*.
lento – aeglaselt; süin. *adagio**.
l'istesso tempo – püsitempo, sama tempo.
loco – edasi täpselt noodi järgi.

M

ma – kuid [termini osa].
ma non troppo – kuid mitte liiga palju [termini osa].
maestoso – kaalukalt, majesteetlikult.
marcato – rõhutatult esile tõstes, markeeritult.
meno – vähem [termini osa].
mesto – kurvalt.
mezzo – pool [termini osa].
mezzoforte – poolvaljult, *forte** ja *piano** vahepealselt.
mf – *mezzoforte** lühend.
molto – väga (palju) [termini osa].
morendo – tempo ja tugevuse vaibudes, hinge heites; süin. *calando*.
mosso – liikuvalt [termini osa].

P

p – *piano** lühend.
pastorale – külamoodi, maalähedaselt, pastoraalselt.
patetico – pateetiliselt.
perdendo – tugevuse vaibudes, kaduvalt; süin. *perdendosi*.
a pesante – raskelt, rõhutatult.

a pf – *a pianoforte** lühend.

a piacere – soovi kohaselt, suvatempos, nagu meeldib; sün. *ad libitum**.

piano – tasaselt, vaikselt, õrnalt.

pianissimo – väga vaikselt.

pianoforte – mõõdukalt tugevalt.

più – rohkem, pluss [termini osa]; sün. *molto**.

poco – veidi [termini osa]; sün. *un poco*.

poco a poco – vähehaaval [termini osa].

possibile – võimalikult [termini osa].

pp – *pianissimo** lühend.

presto – kiiresti, kiire.

prestissimo – väga kiiresti.

primo – algtempo; sün. *tempo I*.

Q

quieto – rahulikult, käratult.

R

rall. – *rallentando** lühend.

rallentando – aeglustavalt, pidurdades.

rapido – jõuliselt, järsult, tormakalt.

recitativo – deklameerivalt.

rf – *rinforzando** lühend.

rinforzando – (üksik heli) tugevdatult; sün. *sforzando**.

risoluto – resoluutselt; sün. *deciso**.

rit. – *ritardando** ehk *ritenuto** lühend.

ritardando – aeglustavalt, viivitades, hilinedes; sün. *ritenuto**.

ritenuto – aeglustavalt, pidades; sün. *ritardando**.

rubato – tempo teiste (nootide) arvelt, varastades; süin. *tempo rubato*.

S

scherzando – naljatlevalt.

secco – kuivalt, tüütult.

segue – jätkates (samamoodi).

semplice – lihtsalt.

sempre – kogu aeg, alati [termini osa].

senza – ilma [termini osa].

serioso – tõsiselt.

sf – *sforzando** lühend.

sfz – *sforzato* lühend.

sforzando – (üksik heli) tugevdatult; süin. *rinforzando*, *sforzato*, *forzato*.

simile – samamoodi (jätkates).

smorzando – täielikult hääbudes.

sonore – helisevalt.

sostenuto – väljapeetult, aeglaselt.

spianato – ühtlaselt, siledalt, ühetasasel.

spirituoso – elavalt, hingega; süin. *con spirito*.

stringendo – kiirenevalt, tihenevalt; süin. *accelerando**.

subito – äkitselt, otsekohe.

T

tenuto – täpselt (nooti) järgides, hoides.

tranquillo – rahulikult.

triste – kurvalt.

tutta la forza – kõigest jõust.

V

veloce – nobedalt, väledalt.

vivace – elavalt; süin. *vivo*.

Viited

- [1] Jerzy Habela. *Muusika sõnastik*. Eesti Raamat. Tln, 1972, 116 lk.
- [2] Ela Eelhein-Issakainen. *Muusikaleksikon*. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1996, 104 lk.
- [3] *Italian Dictionaries*. <http://www.yourdictionary.com/languages/romance.html#italian> (Viimati väisatud: 10.05.2005.)
- [4] *Inglise-eesti-inglise*. <http://www.eki.ee/dict/inglise> (Viimati väisatud: 10.05.2005.)

Sisukord

A	3
B	3
C	4
D	4
E	5
F	5
G	5
I	5
L	6
M	6
P	6
Q	7
R	7
S	8
T	8
V	9